

Самойленко Н.

*кандидат історичних наук,
доцент кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи*

Університет Григорія Сковороди в Переяславі

м. Переяслав

Калюжка Н.

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки, теорії і методики початкової освіти*

Університет Григорія Сковороди в Переяславі

м. Переяслав

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНОСТЬ: ПРОБЛЕМИ ТА СТАН РОЗВИТКУ

Проблема дотримання академічної доброчесності серед науково-педагогічних працівників та здобувачів освіти в Україні та за кордоном набула значної актуальності із розвитком інформаційних технологій, які надають легкий і негайний доступ до науково-навчальної інформації.

Європейська мережа академічної доброчесності (ENAI) у своєму глосарії дала таке визначення терміну «академічна доброчесність»: «compliance with ethical and professional principles, standards and practices by individuals or institutions in education, research and scholarship» [10]. Міжнародний центр академічної доброчесності (ICAI) визначив основні чесноти в понятті академічної доброчесності: «commitment, even in the face of adversity, to six fundamental values: honesty, trust, fairness, respect, responsibility, and courage» [11].

Відповідно до статті 42 Закону України «Про освіту», «Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час

навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень» [5].

Питання академічної доброчесності в освітньо-науковій діяльності висвітлено в Законах України «Про вищу освіту», «Про наукову та науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права».

Упродовж 2016–2020 років з'явився ряд документів та публікацій з питань академічної доброчесності. Це і рекомендації щодо забезпечення принципів академічної доброчесності, аналітичної довідки за результатами досліджень практик академічної доброчесності у вищих навчальних закладах України, розширений глосарій термінів та понять ст. 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту», методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності.

Перший прояв академічної недоброчесності — це плагіат. Плагіат — оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору (ст. 50 Закону України «Про авторське право і суміжні права»).

Процедура виявлення плагіату має певний алгоритм. Головенство плагіату, як найбільш розповсюдженого прояву академічної недоброчесності, підтверджує роз'яснення змінам стосовно вищої освіти, що внесені Верховною Радою 18 грудня 2019 р.: «... нетерпимість до плагіату має починатися з бакалаврських, магістерських робіт... випускники вишів уже в 2020 мусять краще пильнувати — чи не порушують вони норми академічної доброчесності. У свою чергу університети мають дати студентам розуміння — що таке академічна доброчесність, і як правильно працювати з підготовкою дослідницької роботи, ... як правильно працювати з оформленням джерел, цитуванням, оформленням списку літератури...».

У 2017 р. Закон України «Про освіту» визначив нові прояви академічної недоброчесності і запропонував види академічної відповідальності за порушення академічної доброчесності [5].

На сьогоднішній час продовжується активна робота щодо розробки заходів для попередження академічної недоброчесності. Серед таких проєктів виділяються наступні: нова система акредитації як засіб забезпечення якості та подолання корупції у вищій освіті України, сприяння реформам у вищій освіті України з погляду розвитку академічної доброчесності, академічна культура українського студентства.

В рамках проєкту «Нова система акредитації як засіб забезпечення якості та подолання корупції у вищій освіті України», розроблено пакет документів, які покладено в основу створеного Національним агентством Положення про акредитацію освітніх програм та супровідних документів до нього.

Завдяки певним проєктам закладено основи для успішного створення системи академічної доброчесності як на рівні закладів вищої освіти, так і на національному рівні.

Нездатність дотримуватися академічної доброчесності веде до порушень у виконанні своїх професійних обов'язків. Усе це шкодить дослідницьким процесам, підриває довіру дослідження та його авторитетності, витрачає ресурси і може завдати шкоди предметам дослідження, користувачам, суспільству або оточенню. Такі дії є неприпустимими і повинні бути зупинені. Для цього має існувати правове підґрунтя, кожен університет повинен мати кодекс честі, молоде покоління потрібно зі школи навчати академічній доброчесності.

Зкладам освіти слід створювати і пропагувати чіткі та справедливі правила, норми і процедури академічної доброчесності, які є практично зрозумілими та можуть бути послідовно втіленими, сприяти поширенню конкретних аспектів академічної доброчесності серед усіх підрозділів закладу вищої освіти.

Просвітницька діяльність повинна включати обговорення фундаментальних цінностей, висвітлення зв'язку між академічною доброчесністю та колом етичних проблем. Ознайомлювати усіх членів академічної спільноти про стандарти академічної доброчесності, практикувати дії, прописані у правилах та нормах університету, розробляти, роз'яснювати та підтримувати неупереджені та прозорі системи розгляду порушень академічної доброчесності, бути у курсі сучасних розробок у сфері технологічних та освітніх практик задля передбачення підвищених ризиків та вирішення потенційних проблем, що стосуються академічної доброчесності, здійснювати оцінку ефективності правил та норм, процедур та практик доброчесності, вдосконалювати їх задля оновлення та покращення.

ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» активно впроваджує Принципи академічної доброчесності у науково-педагогічну діяльність. Відповідно до норм Конституції України, Закону України «Про вищу освіту», Закону України «Про авторське право і суміжні права», чинних наказів і рекомендацій Міністерства освіти і науки України, Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти та Статуту Університету, з метою запобігання поширення плагіату в наукових роботах викладацького складу, докторантів, аспірантів, здобувачів наукового ступеня та студентів (зокрема кваліфікаційних робіт магістрів та бакалавра) усіх форм навчання; розвитку навичок коректної роботи із джерелами інформації; дотримання вимог наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань; активізації самостійності й індивідуальності при створенні авторського твору і відповідальності за порушення загальноприйнятих правил цитування в університеті розроблено Кодекс доброчесності студента (здобувача вищої освіти), Декларація про академічну доброчесність здобувача вищої освіти, Кодекс доброчесності працівника, Декларація про академічну доброчесність співробітника, Положення про академічну доброчесність [3].

Академічна відповідальність за порушення академічної доброчесності під час здійснення освітньої та наукової діяльності покладається на співробітників та здобувачів університету відповідно до норм чинного законодавства України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Академічна доброчесність. Аналітичний звіт та рекомендації: аналітична записка/ уклад.: І. Єгорченко, М. Серебряков; Проєкт «Підтримка організацій лідерів у протидії корупції в Україні «Взаємодія!»». 2018. 37 с.
2. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих вчених: монографія / заг. ред.: Н. Г. Сорокіна, А. Є. Артюхов, І. О. Дегтярьова. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017.169 с.
3. Академічна доброчесність. URL.: <https://phdpu.edu.ua/home/akademichnadobrochesnist/> (дата звернення 8.02.2012)
4. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. політики»; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. К.; Таксон, 2016.234 с.
5. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення 8.02.2012)
6. Проєкт «Академічна культура українського студентства: основні чинники формування та розвитку». URL: <http://fond.sociology.kharkov.ua/index.php/ua/projects-ua/304-akademichna-kultura-ukrajinskogo-studentstva-osnovni-chinniki-formuvannya-ta-rozvitku> (дата звернення 8.02.2012)
7. Проєкт сприяння академічній доброчесності в Україні. URL: <https://saiup.org.ua/> (дата звернення 6.02.2012)
8. Проєкт «Нова система акредитації як засіб забезпечення якості та подолання корупції у вищій освіті Україні». URL:https://www.irf.ua/konkurs_dlya_uchasti_u_treningu_z_pidgotovki_ekspertiv_iz_zabezpechennya_yakosti_visch_oi_osviti/ (дата звернення 30.01.2012)

9. Проєкт «Сприяння реформам у вищій освіті України з погляду розвитку академічної доброчесності». URL: https://www.irf.ua/grants/awarded_grants/promoting_reforms_in_ukraines_higher_education_in_terms_of_the_development_of_academic_integrity/ (дата звернення 4.01.2012)
10. ENAI Glossary. URL: <http://www.academicintegrity.eu/wp/glossary/> (дата звернення 2.02.2012)
11. The Fundamental Values of Academic Integrity / International Center for Academic Integrity. 2013.36 p.

Печка Л. Є.

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки та психології
дошкільної освіти та гуманітарних наук
Кременчуцький педагогічний коледж
імені А. С. Макаренка
м. Кременчук*

ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Проблема професійної підготовки майбутнього педагога охоплює багато актуальних питань, характерних для сучасного етапу перетворень у системі освіти в Україні.

Особливої актуальності означена проблема набуває в умовах модернізації системи освіти в Україні, зорієнтованої на входження у європейський освітній простір. Концепція нової української школи спрямована на формування компетентностей, необхідних для успішної самореалізації особистості в суспільстві. Формування здоров'язбережувальної компетентності є важливою